

"BARE JEG IKKE VAR PÅ HOLD MED DEN IDIOT..."

Idræt er det eneste fag i skolen, hvor fællesskab specifikt er nævnt i fagets formålsparagraf. Vi skal være sammen og kunne samarbejde, men hvis ansvar er det, at bolden bliver grebet? Og kan man forsvare et superegoistisk soloridt op ad banen, hvis netop dét er årsagen til, at holdet vinder?

Frederik er dygtig til springgymnastik. Anne spiller håndbold fire gange om ugen plus kamp i weekenden. Stephan dyrker atletik og går i samme klasse som de to andre. Så er der Esben. Han er skater. En ret afslappet type, der ikke tager mødetider og træning særlig tungt. Skæbnen vil, at de fire ender sammen, da der skal laves grupper til idrætsprøven. En sand katastrofe, mener Frederik og Anne, som slet ikke orker forløbet med superindividualisten Stephan, der godt nok er veltrænet, men lidt af en nørd i alle fag, for slet ikke at tale om Esben, som altid glemmer sit idrætstøj. Hvordan skal de nogensinde få en god karakter og kunne samarbejde?

Anne og Frederik skæver rasende til gruppen ved siden af, hvor Annes fire håndboldveninder jubler over grupperne. Mens Esben dasker ud af døren, har de fire piger allerede aftalt at mødes første gang.

Et fag, der fremmer fællesskab

Idræt er det eneste fag i skolen, hvor fællesskab

specifikt er nævnt i fagets formålsparagraf. Her står der, at "I faget idræt skal eleverne udvikle forudsætninger for at tage ansvar for sig selv og indgå i et forpligtende fællesskab".

Historisk har man også tilskrevet idræt en lang række værdier, som knytter sig netop til fællesskab og samarbejde, fx "kammeratskabsånd" og "korpsånd", der er udtryk, som er brugt til at beskrive og legitimere idrætsfaget i skolen gennem 1800 og 1900-tallet. Men hvorfor netop idræt? Hvad er det særlige ved faget, som kan styrke fællesskabet? Der findes flere mulige forklaringer, og kroppens rolle i faget er én af dem. I matematik kan du gemme dig, men i idrætsundervisningen bliver du og dine relationer tydelige på halgulvet eller banen. Der kan være umiddelbare konsekvenser, hvis du ikke forholder dig til de andre: I støder sammen eller får ikke mål.

Spil mig god

Holdboldspil rummer ganske særlige muligheder for at gøre sig erfaringer med samarbejde.

De andre spillere er ganske simpelt forudsætningen for spillet. Man kan jo ikke spille håndbold alene. Sammen med de andre oplever man magiske øjeblikke og nedture. Nogle gange er $2 + 2 = 5$, og andre gange er $2 + 2 = 3$. Det afhænger af den enkeltes præstation, men i lige så høj grad holdets. Alle er vigtige på banen. Vi skal lægge taktik, aflæse hinandens kropssprog og spille på en måde, så vi ikke bare selv, men også vores holdkammerater får de bedste muligheder for at spille godt.

Men der er også masser af potentielle konflikter på banen: Hvordan

forstår vi reglerne? Hvordan forholder jeg mig til modstanderen og ikke mindst, hvordan forløber samspillet med dem fra holdet.

Fællesskab, der forpligter

Hvad er det "forpligtende fællesskab", som formålsparagraffen nævner? Udtrykket trækker blandt andet på N.F.S. Grundtvigs tanker om, at man forpligter sig til at være noget for andre. Et godt eksempel på et forpligtende fællesskab er frivillige foreninger. Når du siger ja til at hjælpe i håndboldklubben, spørger man ikke til din uddannelse eller vægt. Der er plads til forskellighed. Du hjælper – også når det er regnvej, og du egentlig hellere ville have sovet længe lørdag formiddag. De andre kan regne med dig, og sammen nyder I goderne af fællesskabets indsats: Når holdet vinder, stævnet bliver en succes, og alle er glade. Man føler et gensidigt ansvar for hinanden og de fælles aktiviteter. De andre kan regne med dig – også selvom I skændes og er uenige undervejs.

Plads til solister?

Spil mig! Brøler Anne, da det endelig er lykket at samle gruppen første gang. Stephan og Esben prøver at aflevere til hende med svingende held. De forsøger at organisere et nyt boldspil, som de vil præsentere til prøven, men hver gang Anne og Frederik skal aflevere til deres kammerater, tyrer de bolden mod dem for at understrege, at de er dårligere. Alle er irriterede. Bag efter mumler Stephan noget om, at læreren engang har sagt, at en aflevering først er god, når den er brugbar for den, der skal modtage den. Timen efter minder læreren Anne om, at hun – takket være sine evner – har særlige muligheder for at få spillet til at fungere. Da de

INDSPARK TIL IDRÆTSFAGETS VÆRKTØJSKASSE...

- Dansk Skoleidræt har det næste år fokus på at bringe gode ideer inden for boldspil videre til "idrætsfagets værktøjskasse". I den forbindelse er udviklet:
- Boldspilsugen – et værktøj, der kan bruges i idrætstimerne på alle årgange.
- Quickkurser – læs mere på din lokale kreds' hjemmeside. www.skoleidraet.dk/kredse
- Temaartikler med arbejdsspørgsmål, som er målrettede lærere og elever og kan bruges som pensum i prøven.

ARBEJDSPØRGSMÅL:

- Hvad er et godt samarbejde?
- Hvad kan I som hold gøre for at skabe godt samarbejde?
- Hvornår arbejder du godt sammen med andre? (også uden for idræt)?
- Hvorfor er idræt særligt velegnet til at fremme samarbejde og fællesskab?
- Hvilke forskelle er der på fællesskabet i idrætsundervisningen i skolen og idrætsforeningen?
- Kan man være en del af et idrætsfællesskab uden at være fysisk aktiv?
- Kan man være en del af et idrætsfællesskab uden at være fysisk sammen, hvis man f.eks. deler resultater via en trænings-app?
- Hvordan kan man samarbejde og samtidig skabe plads til den enkeltes styrker?
- Hvad er vigtigst for dig: Fællesskabet eller at vinde?
- I hvilke idrætsaktiviteter spiller fællesskab og samarbejde en særlig stor rolle?
- Hvad kan læreren gøre for at fremme samarbejdet i idrætsaktiviteter?
- Hvilken form for fællesskab er der i et fitnesscenter?

mødes igen, foreslår Stephan, at de bruger boldspilsdugen til deres mundtlige oplæg. Bagefter skal de træne deres praksisprogram, men her kommer de igen op at diskutere. Skal Anne – som jo har særlige færdigheder lige netop indenfor boldspil – have lov at brillere og vise sine tricks? Skal Esbens fravær ved deres sidste møde straffes? Og hvad gør de, hvis Frederiks knæoperation bliver rykket frem, så han ender med ikke at kunne være fysisk aktiv til prøven? Er han så stadig med?

Venindebold

Tekniske og taktiske færdigheder er afgørende på banen, men faktisk spiller følelser også en stor rolle i holdboldspil. I en amerikansk undersøgelse fokuserede man på, hvordan et basketballhold med elitespillere spillede sammen, og her viste det sig, at spillerne oftere afleverede bolden til medspillere, de havde positive relationer til, end til de spillere fra holdet, som de ikke synes om. Undersøgelsen fokuserede på mindre kampe, hvor man spillede tre mod tre, og her viste det sig, at 68 procent af alle afle-

veringer blev spillet til den medspiller, som man havde størst sympati for. Fænomenet kaldes venindebold og illustrerer, at vi ikke kun skeler til spillerens position på banen, men også om vi kan lide vedkommende.

Forskellighed - en styrke?

Få uger før prøven begynder gruppen at finde sin form. Anne og Frederik opdager fordelene i Frederiks nørrede sider, da han laver et udkast til gruppens teoretiske oplæg. Esbens originale ideer til prøvens tema viser sig at være fremragende, mens spillet bliver udviklet, og alle bliver de bedre til at kommunikere - både mundtligt og kropsligt på banen. I ugerne op til prøven bliver humøret bedre. På selve dagen føler alle sig klar, men da de ser de fire piger fra Annes håndboldhold gå ind lige før dem, vakler selvtilliden alligevel. Den anden gruppe har fra begyndelsen været dygtige til at koordinere mødegange, musik og teori. Er de nu alligevel godt nok forberedt? Fungerer de sammen som et hold – med alle deres forskelligheder?

Det må prøven vise. ○

Kilder: Halling A. & Laursen P.F.: "Boldspilsundervisning – fra boldbasis til teambold". Jensen, J.O.: "Fællesskab og idrætsundervisning".

"SAMARBEJDE OG FÆLLESSKAB"

Begreberne samarbejde og fællesskab optræder i Fælles Mål bl.a. under kompetenceområdet "Idrætskultur og relationer". Målet efter 9. klasse er blandt andet, at "Eleven har viden om muligheder og forpligtelser i idrætsfællesskaber."